

Ahlafors Fria skola
eleonor.dahllow@carls-bergh.se
Rektor vid Ahlafors Fria skola
ingvald@ahlaforsfriaskola.se

2012-03-30
Dnr 401-2011: 6059

Beslut

efter riktad tillsyn av bedömning och betygssättning i Ahlafors Fria skola, fristående grundskola i Ale kommun

Riktad tillsyn i Ahlafors Fria skola i Ale kommun

Skolinspektionens bedömning och beslut

Skolinspektionen ska bedöma om skolan uppfyller författningarnas krav på bedömning och betygssättning gällande ett urval av ämnen i grundskolan. Ahlafors Fria skola besöktes den 6 mars 2012 och den riktade tillsynen avser ämnet svenska (Se vidare under beskrivning av skolan).

Bestämmelser om bedömning och betygssättning finns i skollagen. Enligt övergångsbestämmelserna till skollagen samt skolförordningen ska vissa bestämmelser om betyg i skollagen och i 2011 års skolförordning inte tillämpas för elever i årskurs 9 under läsåret 2011/12. Istället gäller bestämmelser i 1994 års grundskoleförordning. Enligt övergångsbestämmelsen om den nya läroplanen (Lgr 11) ska 1994 års läroplan (Lpo 94) fortsätta gälla för elever i årskurs 9 i grundskolan under läsåret 2011/12.

Eleverna i årskurserna 7–9 i Ahlafors Fria skola undervisas i svenska av erfarna och engagerade lärare med utbildning för den undervisning de bedriver. Lärarna har diskuterat sig samman när det gäller förståelse av uppdraget och är samstämmiga i hur undervisningen ska bedrivas och hur elevernas måluppfyllelse ska bedömas. I intervjuer med elever framkommer emellertid att lärarna behöver tydliggöra informationen till eleverna när det gäller målen för utbildningen.

Lärarna gör vissa planeringar och bedömningar tillsammans. När det gäller nationella ämnesprovet i svenska i år rättade tre lärare klassens prov. Därefter hade lärarna en dag tillsammans då de diskuterade bedömningarna. Lärarna upplevde dessa diskussioner som mycket givande och kom till insikt i svårigheterna att bedöma rättvist. Inför fortsättningen vill lärarna utveckla samverkan även med andra skolor.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver utveckla informationen till elever samt utveckla samverkan med andra skolor.

Rektorn i skolan som var med och startade Ahlafors Fria skola uppger vikten av att kunna vara en pedagogisk ledare. I skolan finns en administratör anställd för att avlasta rektorn. Rektorn undervisar några lektioner i veckan och vikarierar vid behov. Rektorn känner alla elever och deltar i alla möten när det gäller elever med åtgärdsprogram. Rektorn känner sig trygg med att lärarna har kompetens när det gäller bedömning och betygssättning. I skolan pågår ett arbete med att utveckla elevernas individuella utvecklingsplaner och lokal pedagogisk planering. När det gäller den pedagogiska planeringen och hur man tydliggör målen för eleverna har lärarna enligt eleverna kommit olika långt.

Arbetet med att utveckla elevernas individuella utvecklingsplaner samt lokal pedagogisk planering som grund för bedömningar och betygssättning saknar struktur. Rektorn behöver dra upp riktlinjerna för detta arbete.

Både elever och lärare ser de problem som kan uppstå vid bedömning och betygssättning vid en mindre skola där alla känner varandra väl. Skolan behöver därför arbeta för att eliminera dessa problem så att lärarna ska kunna göra en likvärdig bedömning och betygssättning.

Skolan uppvisar vissa år ett mycket högt genomsnittligt meritvärde vilket skapat debatt i kommunen. Elevernas resultat i Ahlafors fria skola ifrågasätts av bland annat elever i andra skolor i kommunen. Enligt rektorn finns behov av att tydligare kunna följa upp och analysera provresultat och betygsresultat för att säkerställa en rättvis bedömning och betygssättning. Lärarna beskriver att de i skolan diskuterar elevernas resultat men att de kan bli bättre på att systematiskt analysera provresultat och betygsresultat. Enligt lärarna sker inga gemensamma betygssamtal i skolan där man också analyserar och drar slutsatser för att utveckla sina metoder inför kommande läsår.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver utveckla stöd och struktur i arbetet med elevernas individuella utvecklingsplaner samt lokal pedagogisk planering som grund för bedömning och betygssättning. Skolan behöver även förbättra den övergripande analysen av betygsresultaten i skolan förhållande till resultaten av de nationella proven på skolnivå.

Inom ramen för den riktade tillsynen ingår också en dokumentgranskning som genomförs av externa experter. Den externa granskningen styrker ovanstående bedömningar.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det i Ahlafors Fria skola finns brister inom området bedömning och betygssättning som gäller såväl lärarnas arbete med bedömning och betygssättning och rättning av nationella ämnesprov som rektors ansvarstagande för att säkerställa att betyg sätts enligt skollagen och andra författningar.

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Ahlafors Fria skola Ale kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under Skäl för beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) **huvudmannen för Ahlafors Fria skola och Ahlafors Fria skolas rektor** att senast **30 augusti månad 2012** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning

Lärarnas bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper sker inte i enlighet med författningarna.

Skolan arbetar inte på ett medvetet och strategiskt sätt för att uppnå en rättvis och likvärdig betygssättning av nationella ämnesprov i svenska så att de kan användas som stöd vid betygssättningen.

Rektorn säkerställer inte att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- säkerställa att eleverna får informationen om ämnets innehåll och på vilka grunder betyg sätts (3 kap.15 §§ skollagen Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg / Lpo 94 2.7 Bedömning och betyg)
- säkerställa att lärarna gör en likvärdig bedömning av resultaten från de nationella proven (3 kap. 14 § skollagen, 9 kap. 20 § skolförordningen, Skolverkets föreskrifter om ämnesprov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2011/2012 (SKOLFS 2011:31) (ändr. 2011:119), 4 kap. 4 § skollagen)

- säkerställa att den övergripande analysen av betygsresultaten i skolan i förhållande till resultaten av de nationella proven på skolnivå i syfte att öka stödet för lärare att sätta rättvisa och likvärdiga betyg (2 kap. 34 §, 3 kap. 14 och 4 kap. 4 § skollagen (2010:800), Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg / Lpo 94 2.7 Bedömning och betyg, 2.6 Rektors ansvar)

Skäl för beslut

Bedömning:

Lärarnas bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper sker inte i enlighet med författningarna.

Beskrivning och motivering:

I skollagen anges att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Enlig läroplanen för grundskolan ska lärarna regelbundet utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen utifrån läroplanens och kursplanernas krav samt fortlöpande informera om studieresultat och utvecklingsbehov. Vidare ska läraren vid bedömning och betygssättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och kraven i kursplanen, och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

De intervjuade lärarna i Ahlafors Fria skola är erfarna svensklärare och är medvetna om författningarnas krav när det gäller allsidig bedömning i förhållande till kursplanernas mål. De har mångårig erfarenhet av att undervisa i svenska och har utbildning för den undervisning de bedriver. Samtliga lärare som undervisar i årskurserna 7–9 ingår i samma arbetslag. Lärarna samarbetar dels ämnesövergripande i arbetslaget och dels ämnesvis. Lärarna som undervisar i svenska har diskuterat sig samman när det gäller förståelse av uppdraget och är samstämmiga i hur undervisningen ska bedrivas och hur elevernas måluppfyllelse ska bedömas. Lärarna gör vissa planeringar och bedömningar tillsammans.

Eleverna berättar att de får visa sina kunskaper på olika sätt och att de känner till vikten av att exempelvis kunna analysera texter, kunna argumentera och göra jämförelser.

Vid intervjuer framkommer emellertid att bedömningen av måluppfyllelsen i ämnet svenska för eleverna inte alltid är tydligt kopplad till målen i läroplanen och kursplanen. Eleverna informeras inte om målen i tillräcklig utsträckning och i varierande grad får de ta del av pedagogiska planeringar. Eleverna önskar mer konkret återkoppling i ämnet så att de tydligt vet vad de ska förbättra för att nå en högre måluppfyllelse och ett högre betyg. Detta framgår bl.a. av innehållet i de individuella utvecklingsplanerna då eleverna tycker att planerna inte alltid är så tydliga och väldigt lika genom åren. Lärarna berättar att de kopplar undervisningen till kursplanen men att det är svårt att nå fram till eleverna. Eleverna är enligt lärarna inte alltid så intresserade av den informationen.

Både elever och lärare ser problem med bedömning och betygssättning i den lilla skolan när alla känner varandra så väl. Lärarna känner exempelvis väl igen elevernas respektive handstil. Eleverna ger i intervjuer exempel på tillfällen då de anat favoritskap vid bedömning. Fördelen med den lilla skolan är emellertid enligt eleverna att lärarna hela tiden kan stötta dem och att de på så sätt kan nå goda resultat.

Lärarna beskriver att de i skolan diskuterar elevernas resultat men att de kan bli bättre på att systematiskt analysera provresultat och betygsresultat.

Sammanfattningsvis visar den riktade tillsynen att skolan behöver förbättra informationen till eleverna när det gäller målen för utbildningen och på vilka grunder betyg sätts samt ge individuell framåtsyftande återkoppling som tydliggör vad varje elev behöver utveckla för att nå ett högre betyg.

Författningshänvisning:

3 kap. 13, 15 och 16 §§ skollagen (2010:800) Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg / Lpo 94 2.7 Bedömning och betyg.

Bedömning:

Skolan arbetar inte på ett medvetet och strategiskt sätt för att uppnå en rättvis och likvärdig betygssättning av de nationella ämnesproven i svenska så att de kan användas som stöd vid betygssättningen.

Beskrivning och motivering:

Enligt skolförordningen ska lärare använda sig av nationella ämnesprov i årskurs 9 som stöd inför betygssättningen. Resultatet av de nationellt fastställda proven ska tjäna som ett hjälpmedel för att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet. Syftet med de nationella proven är enligt Skolverkets information att stödja en

likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning och ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

Eleverna berättar att de inför nationella provet i svenska i år har tränat på gamla nationella prov och testat att bedöma. De blev ändå överraskade över att de hade så ont om tid på provet. Inför provet återkopplade läraren till eleverna hur de låg till betygsmässigt i svenska och vilken betydelse resultatet på det nationella provet skulle ha för deras del.

Eleverna tror att det vore bra om provet rättades anonymt. Inför rättningen av de nationella proven detta läsår har rektorn tagit fram en plan för bland annat sambedömning. Skolans två svensklärare och en tredje lärare som inte undervisat eleverna men som har behörighet i ämnet svenska bedömde klassens nationella prov. Därefter fick lärarna en dag att tillsammans diskutera bedömningarna. Lärarna upplevde dessa diskussioner som mycket givande och kom till insikt i svårigheterna att bedöma rättvist.

Inför fortsättningen vill nu lärarna utveckla samverkan även med andra skolor. Dilemmat i en så liten skola som Ahlafors Fria skola är att det enligt både elever och lärare är svårt att göra en likvärdig bedömning och betygssättning då de känner varandra så väl.

Lärarna anser att en stor svårighet med att bedöma de nationella ämnesproven i svenska på ett likvärdigt sätt är att det i bedömningsanvisningarna i svenska i C-delen av provet finns ett stort tolkningsutrymme. De efterlyser fler elevexempel.

Sammanfattningsvis visar den riktade tillsynen att skolan behöver vidta åtgärder för att lärarna ska få förutsättningar att på ett likvärdigt sätt bedöma resultaten från de nationella proven exempelvis genom samverkan med andra skolor.

Författningshänvisning:

9 kap. 20 § skolförordningen, Skolverkets föreskrifter om ämnesprov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2011/2012 (SKOLFS 2011:31) (ändr. 2011:119), 4 kap. 4 § skollagen.

Bedömning:

Rektorn säkerställer inte att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Beskrivning och motivering:

Av skollagen framgår att rektorn har ett ansvar för att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar. Rektorn har därigenom ett ansvar för att säkerställa lärar-

nas förtroenhet med regelverket för betygssättningen och vidare ett ansvar för att ge lärarna stöd i syfte att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Stödet kan vara i form av enskilda samtal med lärare och genom kompetensutveckling till personal för att alla ska vara väl förtrogna med regelverket gällande bedömning och betygssättning. Det innebär också att rektorn har ett ansvar för att sammanställa och analysera t.ex. betygssresultat och resultat från de nationella proven på skolnivå med syfte att säkerställa likvärdigheten i betygssättningen. Av författningen framgår också att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Rektorn i Ahlafors Fria skola framhåller vikten av att kunna ägna sig åt verksamheten och vara pedagogisk ledare och vill vara med och lyssna mycket för att se vad lärarna har för upplägg. Rektorn tycker sig ha ganska bra kontroll på vad lärarna arbetar med. Rektorn känner stort förtroende för personalen och litar till lärarnas kompetens när det gäller bedömning och betygssättning. Lärarna efterlyser emellertid djupare pedagogiska diskussioner och att rektor oftare gör lektionsbesök. Rektor själv berättar att han gör flertalet lektionsbesök varje termin. Lärarna uttrycker att rektorn är ett bra stöd när det gäller elever som behöver särskilt stöd. Däremot saknar de stöd och struktur i arbetet med att utveckla elevernas individuella utvecklingsplaner samt lokal pedagogisk planering som grund för bedömningar och betygssättning.

Rektorn behöver strukturera upp arbetet med att utveckla elevernas individuella utvecklingsplaner samt lokal pedagogisk planering. Både elever och lärare ser problem med bedömning och betygssättning eftersom skolan är så liten och följaktligen alla känner varandra väl. Rektor har tankar kring hur man kan utnyttja olika lärarkompetenser i detta avseende. Rektorn har också funderat på att införa betygskonferenser med undervisande personal.

Lärarna uppger att de önskar viss samverkan med andra skolor inom sitt ämne då de är så få lärare i kollegiet på Ahlafors Fria skola. Rektor berättar om en planerad samverkan med en annan liknande skola. Lärarna ser gärna att de också kan samarbeta med lärare inom samma ämne på en mer närliggande skola.

Skolan uppvisar vissa år ett mycket högt genomsnittligt meritvärde vilket skapat debatt i kommunen och elevernas resultat i Ahlafors fria skola ifrågasätts. Enligt rektorn finns behov av att tydligare kunna följa upp och analysera provresultat och betygsresultat, ett behov som också lärare och elever ser. Enligt lärarna sker inga gemensamma betygssdiskussioner i skolan där man också analyserar och drar slutsatser inför kommande läsår.

Sammanfattningsvis visar den riktade tillsynen att skolan behöver utveckla stöd och struktur i arbetet med elevernas individuella utvecklingsplaner samt lokal pedagogisk planering som grund för bedömning och betygssättning. Se ovan under lärares bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper. Vidare måste skolan förbättra den

övergripande analysen av betygsresultaten i förhållande till resultaten av de nationella proven och utifrån denna vidta åtgärder för en säkrare och mer likvärdig betygssättning.

Författningshänvisning:

2 kap. 34 §, 3 kap. 14 och 4 kap. 4 § skollagen (2010:800), Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg / Lpo 94 2.7 Bedömning och betyg, 2.6 Rektors ansvar

Beskrivning av Ahlafors Fria skola

Skolverket godkände Ahlafors Fria Skola som en fristående grundskola för årskurserna 1–9 genom beslut den 30 november 2005. Enligt godkännandet har skolan rätt till bidrag samt får anordna provning och utfärda betyg för skolans egna elever enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet. Skolan startade sin verksamhet höstterminen 2006 och huvudman för skolan är Ahlafors Fria Skola Ekonomisk förening.

Skolan har inriktat sig på profilerna idrott och skapande, och personalen arbetar med Montessorinspirerad pedagogik. Ahlafors Fria skola är en liten skola med 253 elever från förskoleklass till årskurs 9. Skolans ambition är att ha högst 20 elever per klass och dubbla klasser i sammanlagt två årskurser.

Skolan är belägen i ett äldre skolhus samt ett par mindre byggnader intill och det finns en lekplats på skolområdet. I skolans närhet finns ett villakvarter och ett par mindre skogspartier. Längre ner på samma väg ligger en kommunal grundskola, Himlaskolan.

Skolinspektionen har omrättat 23 prov i Svenska delprov A och 22 stycken i Svenska delprov C från Ahlafors Fria skola. Av delprov A avvek 6 av de omrättade proven negativt från ursprungs rättningen. Det vill säga, Skolinspektionen tilldelade 6 av proven ett lägre betyg än ursprungs rättaren gjorde. Ett av de omrättade delprov A fick ett högre betyg än vid ursprungs rättningen när de rättades om. 16 av proven fick samma betyg vid omrättningen som vid ursprungs rättningen.

Av delprov C avvek 12 av de omrättade proven negativt från ursprungs rättningen. Det vill säga, Skolinspektionen tilldelade 12 av proven ett lägre betyg än ursprungs rättaren gjorde. Ett av de omrättade delprov C fick ett högre betyg än vid ursprungs rättningen när de rättades om. Nio av proven fick samma betyg vid omrättningen som vid ursprungs rättningen. Av de omrättade delprov C var det ett prov som avvek mer än ett betygssteg från ursprungs rättningen.

När det gäller delprov C som innebär skriftlig produktion är avvikelserna störst. Delprov C är av en annan karaktär och enligt lärarna i skolan ger det möjlighet till stort tolkningsutrymme trots Skolverket bedömningsstöd.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i detta beslut.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit projektledare Anders Kennberg och utredare Solmaz Malek.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson

Enhetschef

Eva Wallentin

Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 **Allmänt om den riktade tillsynen**

Allmänt om den riktade tillsynen

I tillsynen inom området bedömning och betygssättning granskas ett urval av ämnen och kurser baserat på Skolinspektionens omrättning av de nationella proven. Tillsynen fokuserar på att skolan följer författningarna med avseende på bedömning och betygssättning och användandet av resultatet från de nationella ämnesproven som referens.

Under vårterminen 2011 genomförde Skolinspektionen omrättning av nationella prov från 2010. Därefter beslutade Skolinspektionen om en riktad tillsyn som syftar till att granska ett urval av de skolor som hade de mest omfattade avvikelserna mellan skolans rättning och Skolinspektionens omrättning, för att utreda skolans arbete med bedömning och betygssättning.

Skolinspektionen kan inte för varje enskilt delprov uttala sig om bedömningen som skolan gjort är felaktig eller inte utan endast om den avviker eller inte avviker från Skolinspektionens bedömning. För vissa skolor finns kraftiga avvikelser mellan ursprungs rättarens bedömning och Skolinspektionens bedömning.

Resultatet från omrättningen redovisas som negativ och positiv avvikelse. Negativ avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett lägre betyg än vad ursprungs rättaren har bedömt. Positiv avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett högre betyg än vad ursprungs rättaren har bedömt.

Tillsynen omfattar 20 skolor i 19 kommuner och kommer att resultera i ett skolbeslut för respektive skola där Skolinspektionen tar ställning till om skolförfattningarnas krav uppfylls. De ämnen som ingår i tillsynen är engelska och svenska inom grundskolan. Inom gymnasieskolan granskas resultaten från Engelska A, Matematik A och Svenska B samt Svenska som andraspråk B.

De frågeställningar som ska besvaras är följande.

- Sker läraarnas bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper i enlighet med författningarna?
- Arbetar skolan på ett medvetet och strategiskt sätt för att uppnå en rättvis och likvärdig betygssättning av nationella prov så att de kan användas som stöd vid betygssättningen?
- Säkerställer rektorn att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar?

Ahlafors Fria skola i Ale kommun ingår Skolinspektionens riktade tillsyn inom området bedömning och betygssättning med resultatet från omrättningen av de nationella ämnesproven som referens. Granskningen vid Ahlafors Fria skola avser avvikelser efter omrättningen av de nationella proven i ämnet svenska.

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar är dokument från skolan samt den information som Skolinspektionen samlat in vid intervjuer och samtal med rektor, lärare och elever vid skolan.

Det ingår också en dokumentgranskning av underlag som ligger till grund för slutbetyget i grundskolan och i de aktuella kurserna i gymnasieskolan vårterminen 2011. Granskningen utförs av externa experter och resultatet är avsett att fungera som ett komplement till det underlag som kommit fram vid skolbesöken inför de bedömningar som fattas i skolbeslutet.